

Szerzői előszó

Johann Sebastian Bach (1685–1750) *Orgelbüchlein* című ciklusa zenei tanulmányaim minden fokán meghatározó tényezőnek bizonyult. Már a kezdetek kezdetén úgy éreztem, semmivel sem pótolható, minden napra való zenei táplálékot kaptam Bachtól, mind orgonistaként, mind egyházzeneszként, sőt, ezt utólag sem látom másként. Mint tanár arra törekedtem, törekszem ma is, hogy a diákjaim a korál-ciklussal minél közelebbi viszonyba kerüljenek. Orgonaiskola ez, hiszen a megfelelő didaktikai sorrend kialakítását követően a helyes pedáljáték elsajátítására teljes értékű anyagot nyújt. De „zeneszerzéstankönyv” is, melyben Bach bemutatja, milyen sokféle módon lehet ellenszólammal ellátni, tehát kidolgozni egy koráldallamot. Gyűjteményem ezen a ponton kapcsolódik az *Orgelbüchlein*hez, a *Magyar orgonakönyvecske* címválasztással is arra utalok, hogy munkámhoz Bach miniatűr orgonakoráljaiból merítettem a közvetlen inspirációt.

A koráldallam és az ellenszólamok összefüggését tekintve Bach igen változatos lehetőségeket sorakoztat egymás mellé. A cantus firmus az ellenszólamok kialakításához sok esetben tematikus bázisul szolgál, máskor a szöveg teológiai kulcs-gondolata és/vagy az egyházi év aktualitása, annak tartalma adja a szólamszövéssé vezéreszméjét. A bachi minták és az ikerkorálok strukturális elemző szintű áttekintéséhez segítségként az *Egy Bach-korálrekonstrukció története* című írásom tanulmányozását ajánlom az olvasó figyelmébe.¹

Darabjaimmal szeretnék kísérletet tenni arra, hogy a bachi mintákat a katolikus egyházzenei gyakorlatba átemeljem. E cél érdekében létrehoztam az összes *Orgelbüchlein*-feldolgozás *ikerkorálját*. Az ikerkorál saját szavam: annyit jelent, hogy a bachi minta és általam megalkotott „testvérarabja” zenei értelemben a lehető legszorosabb kapcsolatban áll egymással. Ehhez az első lépésben minden egyes eredeti feldolgozást mintegy meg kellett „fosztanom” a saját korál-témájától, hogy az így kapott steril kompozíciós struktúrát szabadon alkalmazhassam egy ma használatban lévő katolikus népének, gregorián himnusz vagy ordinárium-tétel dallamához. A katolikus bázisrepertoár mellett három ökumenikus ének is választottam, illetve az *O Traurigkeit, o Herzeleid* korál rekonstrukcióját is közöltem. Mindez gyakorlatilag javarészt a tételek újbóli megalkotását jelentette, de ahol ez lehetséges volt, igyekeztem minél több eredeti Bach-gondolatot átemelni koráljaimba. A kötetben a címek alatt feltüntettem a mintául szolgáló bachi korálfeldolgozás jegyzékszámát, hogy az egybevetést ezzel is segítsen.

Több énekünk is dallamazonosságot mutat. Ezek az ún. *ad notam* változatok lehetőséget nyújtanak, hogy ne csak az itt közölt cím szerinti, hanem más, azzal dallamilag megegyező énekhez is alkalmazzuk az egyes előjátékokat. Ilyen például a BWV 631-es ikerkorál, melynek táméja egy ismert pünkösdi énekünk. Azért esett erre az énekre a választás, mert ez a koráltípus éppen Bachnál is a Szentlélek eljövételének ünnepéhez kapcsolódik. Ez azonban nem megkötés, bátran használjuk ezt az előjátékot az azonos dallamú húsvéti (*Éneklő Egyház* 102., 104.) és áldozócsütörtöki (*Éneklő Egyház* 118., *Hozsanna* 95.) énekeinkhez is. A másik ilyen nagy család a „Veni redemptor gentium” dallamhoz kapcsolt sok-sok himnuszszöveg, itt is kinyílhat az ernyő az alkalmazás tekintetében. Több énekünk nemzetközileg elterjedt (latinul és/vagy anyanyelven), a magyar praxisba is német vagy francia nyelvterületről kerültek, és létezik hagyományos (énekelhető) angol fordításuk. Ezek az énekek a következők: 601.

¹ S. Szabó Márta (szerk.): *Bárdos Szimpóziumok – 16 zenei írás*. Debrecen, 2021. Kiadta a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar és a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége, ISMN: 978-963-490-298-0, 77–89. o. Ide: 78–80. o.

*Comme un cerf altéré brame / Wie der Hirsch bei schwülem Wetter / As the Hart, about to falter; 603=628. Veni redemptor gentium / O come, Redeemer of the earth; 622. O Haupt voll Blut und Wunden / O Head so full of bruises; 630. In dulci júbilo, nun singet und seid froh! / Good Christian Men, Rejoice; 636=638. Jesu dulcis memoria / Jesus, the very thought of Thee; 637. Nun komm, der Heiden Heiland / Savior of the nations, come; 21. oldal: Krisztus feltámadta / Christ ist erstanden / Christ is arisen. Az énekeknek ebbe a (Kodály Zoltán kifejezésével) nemzetek feletti csoportjába tartozik még a 624. *Agnus Dei* és a Függelékben közölt *O Traurigkeit, o Herzeleid*.*

Legfontosabb célom, hogy az egyházzenei praxist az eddig megszokottaktól eltérő, friss játszánivalóval lássam el, ezek a miniatűr orgona-feldolgozások ugyanis új színfoltot jelenthetnek a magyar liturgikus orgonazene népekekhez kapcsolódó repertoárjában. Másodszor azt remélem, hogy az orgonakönyv beválik majd orgonaiskolaként is a magyar kántor-, orgonista- és egyházzenei-képzésben. Végül bízom abban, hogy a bachi kompozíciós minták ismert dallamainkra történő átültetésével a gyűjtemény a liturgikus improvizáció és a komponálás területén is segítheti az új egyházzenei-nemzedéket, amely így már kezdettől fogva az élő liturgikus gyakorlat részeként találkozhat azokkal a struktúrákkal, amelyekkel evangélikus és református testvéreink évszázadokon keresztül úgyszólván együtt szocializálódtak. Tehát az ökumenikus egyházzenei import egy fajtájáról van szó, amelynek során nem egy ének vagy egy dallam, hanem egész kompozíciós minták kerülnek áttemelésre. A cél ezeknek a meghonosítása a saját felekezetünkön belül. Ezzel tulajdonképpen a népnyelvű tömegéneklés zenei avizójának 18. századi mintáit szeretném a magyar egyházzene köznyelvének részévé tenni, hiszen a bachi megoldások egészen bizonyosan jól működnek a magyar katolikus népének-repertoárral, annak egy részével összefüggésben is.

Köszönöm, hogy a Magyar Művészeti Akadémia Ösztöndíjprogramja (2018–2021) lehetővé tette tervem valóra váltását! Hálával tartozom családomnak, lektoraimnak: dr. Karasszon Dezsőnek és Köteles Györgynek, az angolnyelvű szakfordításért Ittzésné Kövendi Katának, a kottaszerkesztői munkálatokért Szöllősi Szabolcsnak, a szerkesztett anyag átnézéséért dr. Dobiné dr. Jakab Hedvignek és dr. Kosóczki Tamásnak!

A Magyar orgonakönyvecskét szeretettel ajánlom minden egyházzene iránt érdeklődő orgonistának, kántornak, egyházzenei- és műkedvelőnek!

Kovács Szilárd Ferenc
orgonaművész, egyházzenei

Pécs, 2021. augusztus 31.

Author's preface

The *Orgelbüchlein* cycle by Johann Sebastian Bach (1685–1750) proved a defining factor at each level of my musical studies. Even at the very beginning I felt I had received indispensable musical nourishment every day as an organist and a church musician. I have not changed my opinion. As a teacher I have tried to engage my students in this chorale-cycle. It is an organ tutor as it offers, after establishing the proper didactic order, substantial material for achieving proper pedal-playing. At the same time, it is also a coursebook in composition in which Bach presents the various ways of adding counterparts i.e. how to develop a chorale melody. It is at this point that my collection is connected to the *Orgelbüchlein*. With the choice of the title, *Little Hungarian Organ Book*, I refer to the direct inspiration I received from Bach's miniature organ chorales.

Considering the connection between the chorale melody and its counterparts Bach presents a great variety of options. The cantus firmus serves as a thematic foundation for the counterparts in many instances, in other chorales the main theological idea of the text and/or the topicality of the ecclesiastical year gives the fundamental inspiration to the texture of the parts. I have given assistance to surveying the Bachian models and the twin-chorales in an analytic-structural way in my study *Egy Bach-korálrekonstrukció története*² (The History of the Reconstruction of a Bach Chorale).

With my pieces I have attempted to transfer the Bachian examples into Catholic church music practice. For this purpose I have created *twin-chorales* to each *Orgelbüchlein*-arrangement. Twin-chorale is a coinage of my own, meaning that the Bach-model and the "sibling" are musically connected as closely as possible. To achieve this, as a first step I had to "deprive" each original arrangement of its own chorale-tune, so that I could freely apply the resulting sterile compositional structure to a Catholic folk hymn, a Gregorian chant or an ordinary movement, which are used in present-day church practice. In addition to the basic Catholic repertory, I also included three ecumenical hymns and the reconstruction of the chorale, *O Traurigkeit, O Herzeleid*. This practically meant a re-creation of the items, but wherever it was possible, I tried to save as many original Bach ideas as I could into the new chorales. I added the BWV number of the Bach arrangement which served as my model under the titles in the volume in order to help comparison.

Several hymns have identical melodies. These, so-called *ad notam*, versions give a chance to use the preludes not only with the given title but also for hymns with the same tune. Such an example is the twin-chorale BWV 631, the tune of which is a popular Whitsun hymn. This was chosen because this chorale type is connected to the feast of the descent of the Holy Spirit in Bach's work. This usage, however, should not be exclusive. We can feel free to use the prelude with our Easter hymns (*Éneklő Egyház* 102., 104.) and for the one for Ascension Day (*Éneklő Egyház* 118., *Hozsanna* 95.). Another large family is the abundance of hymn texts connected to the "Veni redemptor gentium" melody. Here we can also employ the same prelude. A lot of hymn tunes are internationally known (in Latin and in the vernacular) and found their way into the Hungarian practice from German or French territories. These also have a traditional English translation. These hymns are the following: 601. *Comme un cerf altéré brame /*

² Márta S. Szabó (ed.): *Bárdos Szimpóziumok – 16 zenei írás*. (Bárdos Symposia, 16 Writings on Music.) Debrecen, 2021. Published by Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar and Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége, ISMN: 978-963-490-298-0, pp. 77–89. see pp. 78–80. – in Hungarian only.

Wie der Hirsch bei schwülem Wetter / As the Hart, about to falter; 603=628. Veni redemptor gentium / O come, Redeemer of the earth; 622. O Haupt voll Blut und Wunden / O Head so full of bruises; 630. In dulci jubilo, nun singet und seid froh! / Good Christian Men, Rejoice; 636=638. Jesu dulcis memoria / Jesus, the very thought of Thee; 637. Nun komm, der Heiden Heiland / Savior of the nations, come; page 21. Krisztus feltámadá / Christ ist erstanden / Christ is arisen. No. 624, Agnus Dei, and O Traurigkeit, o Herzeleid in the Appendix also belong to this group of “hymns above nationality” to use Zoltán Kodály’s term.

I am aiming at supplying church music practice with fresh music, different from the conventional, to play. These miniature organ-arrangements bring a new colour into the repertoire of Hungarian liturgical organ music connected to folk hymns. I also hope that this organ book will prove useful as an organ textbook in the training of church cantors, organists and musicians. Finally, I trust that by transplanting the Bachian compositional models to our familiar tunes, this collection may help the new generation of church musicians in the areas of liturgical improvisation and composition, because, even from the beginning, they may come across, as a part of the liturgical practice, the structures which our Lutheran and Calvinist brothers have been living with for centuries. We may speak of a kind of ecumenical import where not only hymns or a melody but whole compositional patterns are transferred. The aim is to make them familiar within our own denomination. I would like to make the 18th century models of preludes to common singing a part of the musical practice of Hungarian church music. Bach’s solutions definitely work well with elements of the Hungarian folk-hymn repertoire.

I would like to thank the Hungarian Academy of Arts whose 2018–2021 grant made it possible to realize my plans. I am grateful to my family, to dr. Dezső Karasszon and György Köteles, my consultants, to Kata Ittész for the translation, to Szabolcs Szöllösi for the musical notation and for reading the edited text to dr. Hedvig Dobi-Jakab and dr. Tamás Kosóczki.

I wholeheartedly recommend the *Little Hungarian Organ Book* to every organist, cantor, church musician and non-professional interested in church music.

Szilárd Ferenc Kovács
organist, church musician

Pécs, 31 August 2021

Kiáltsunk, Krisztus hívei

confronta BWV 604

Szilárd Ferenc KOVÁCS
(* 1976)

à 2 Clav. et Ped.

Kiáltunk, Krisztus hívei

alio modo
confronta BWV 642

The first system of music consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in bass clef, and the bottom in bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The music features a complex texture with rapid sixteenth-note passages in the upper voices and a more rhythmic bass line.

The second system of music continues the piece, starting at measure 4. It maintains the same three-staff structure and key signature. The melodic lines in the upper staves are highly active, while the bass line provides a steady accompaniment.

The third system of music continues the piece, starting at measure 6. The texture remains consistent with the previous systems, featuring intricate sixteenth-note patterns in the upper staves and a rhythmic bass line.

The fourth system of music concludes the piece, starting at measure 8. It features a final cadence with a fermata over the final notes in the upper staves and a concluding bass line.

Népek megváltó Istene!

confronta BWV 603

The first system of the piece consists of three measures. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The middle staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The bottom staff is also in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a steady eighth-note accompaniment in the bass and a more melodic line in the treble.

The second system of the piece consists of three measures, starting at measure 4. The notation continues with the same instrumental parts as the first system, maintaining the eighth-note accompaniment and the melodic line in the treble.

The third system of the piece consists of three measures, starting at measure 7. The notation continues with the same instrumental parts as the first system, maintaining the eighth-note accompaniment and the melodic line in the treble.

The fourth system of the piece consists of three measures, starting at measure 10. The notation continues with the same instrumental parts as the first system, maintaining the eighth-note accompaniment and the melodic line in the treble.